

Европейски съд по правата на човека

Пауълз срещу Белгия (Pauwels v. Belgium)

Жалба № 10208/82

Решение от 27 април 1988 г.

(резюме)*

Чл. 5, т. 3: право на задържаното лице да бъде изправено пред съдия или пред длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции

Участието на длъжностното лице в съдебната фаза като страна-обвинител по делото означава, че това лице не може да бъде безпристрастно в предварителното производство. Независимостта на длъжностното лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции при задържане под стража, е под съмнение, ако това лице изпълнява едновременно следствени и обвинителни функции в процеса.

Факти по делото

С постановление на Съдебната комисия (Commission judiciaire) към Военнополевия съд в Колон жалбоподателят – военнослужещ, бил задържан на 2 април 1982 г. и срещу него били повдигнати обвинения в злоупотреба с държавни средства. Г-н Пауълз обжалвал безуспешно задържането си пред компетентните органи според действащия тогава белгийски закон – първоначално пред същата комисия, а впоследствие и пред военнополевия и военноапелативен съд. На 30 април 1982 г. жалбоподателят отправил жалба и до Касационния съд, в която се оплакал, че Съдебната комисия, постановила задържането му, както и нейните членове, нямат необходимите качества на независими и безпристрастни органи. По-специално той се оплакал, че е нарушен чл. 7 (3) от Конституцията, тъй като председателстващият тази комисия (*auditeur militaire*) изпълнявал функциите си съобразно указанията и под надзора на министъра на правосъдието, както и че той “изпълнява едновременно функции на прокурор и съдия-следовател; неговите интереси като прокурор и тези на задържания или подсъдимия са противоположни; той взема решенията (по задържането) еднолично, тъй като особените мнения на другите офицери-членове на комисията не го обвързват”. Според действащото към момента на събитията белгийско законодателство, *auditeur militaire* бил част от съдебната система на военните съдилища, но не бил съдия. Заемащите тази длъжност били част от йерархична система, оглавявана от *auditeur general* към Министерството на правосъдието и се назначавали от краля на Белгия, не били несменяеми, но взимали самостоятелно решенията си. *Auditeur*

---

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

militaire изпълнявал едновременно функциите на военна полиция, съдия-следовател – самостоятелно или като председател на Съдебна комисия, както и на прокурор по дела, подсъдни на военните съдилища – съобразно указанията и под ръководството на *auditeur general*. Вследствие на решението на Европейския съд по правата на човека по делото *Шийсер*¹ (4.12.1979 г., А.34) и по искане на главния прокурор на Белгия, през 1983 г. *auditeur general* издал Инструкция № 2920, в която се казвало: “... че с оглед на решението по делото Шийсер е абсолютно необходимо в случаите на предварително производство, по което е било задържано лице, длъжностното лице, действащо като обвинител по делото пред военния съд, да е различно от лицето, провело предварителното производство... с оглед на ограничения брой на *auditeur militaire* в много случаи това е физически невъзможно..., но в бъдеще ще се съблюдава когато е възможно”. С по-късна инструкция било въведено стриктно изискване длъжностни лица от системата на *auditeur militaire*, участвували в предварителното производство, да не участвуват в процеса като обвинители, докато не се въведе законодателно изменение. Макар че такова изменение не било въведено, междуременно белгийските съдилища променили практиката си съобразно решенията на Европейския съд, като приели, че “тъй като едно и също длъжностно лице изпълнява функциите на съдия-следовател и на прокурор, някои от извършените следствени действия са недействителни, а доказателствата – недопустими, тъй като следствието и обвинението следва да бъдат провеждани от различни длъжностни лица. Всеки гражданин има право на справедлив процес и една от най-важните предпоставки за такъв процес е предварителното производство и обвинението да се разделени.”

Резюме на решението на Европейския съд

Жалбоподателят Пауълз поддържа пред Европейския съд, че *auditeur militaire* и Съдебната комисия, която той оглавява, не могат да бъдат “длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции” по смисъла на чл. 5, тъй като не са независими от изпълнителната власт и от страните по делото. В противоречие с чл. 5, т. 3 *auditeur militaire* изпълнявал едновременно функции по предварителното производство и по обвинението, бил назначаван от краля и подчинен на Министерството на правосъдието.

За разлика от становището си пред Комисията, пред Съда правителството не поддържа, че съвместяването на различните функции на *auditeur militaire* не е в противоречие с Конвенцията, но поддържа, че *auditeur militaire* е извършил предварителното производство напълно независимо, а ролята му в обвинението е била незначителна. Правителството признава, че законодателството на Белгия не е приведено в съответствие с изискванията на Конвенцията, но че същевременно са били взети мерки практически да се предотвратява съвместяването на функциите на следствие и прокуратура, поради което и не се налагало изменение на закона.

Съдът приема, че “въпреки че *auditeur militaire* е йерархично подчинен на *auditeur general* и Министерството на правосъдието, при изпълнението на задълженията си като прокурор и председател на Съдебната комисия той е напълно независим”. По въпроса “дали в качеството си на председател на

---

¹ Schiesser v. Switzerland

Съдебната комисия длъжностното лице е имало присъщата на понятието “длъжностно лице, упълномощено от закона да изпълнява съдебни функции” гаранция за непристрастност, когато спрямо същия подсъдим е можел и наистина е извършил действия и като обвинител, т.е. като страна”, Съдът припомня практиката си по две дела срещу Холандия (*Де Йонг, Балет и Ван ден Бринк*², А.77 и *Слуйс, Зуйдервелд и Клапе*³, А.78 – двете решения от 22.05.1984 г.) където е постановил, че “по едно и също дело е възможно да се наложи *auditeur militaire* да се явява и като обвинител пред военния съд, от който факт следва, че на предварителното производство той не може да бъде независим от страните в това производство, именно защото е вероятно да стане една от страните в следващата фаза на процеса”.

“Същото заключение е неизбежно и в настоящия случай. От една страна белгийското законодателство предвижда система, подобна на холандската, а от друга – длъжностното лице ... по делото на господин Пауълз е съвместявало функции по следствието и по обвинението. При това положение, неговата непристрастност може да бъде поставена под съмнение. Налице е, следователно, нарушение на чл. 5, т. 3.”⁴

Съдът отхвърля претенцията на жалбоподателя за имуществени вреди вследствие на задържането му, тъй като не се установява, че то би било прекратено, ако намереното нарушение не беше извършено. Той приема за неоснователна и претенцията за неимуществени вреди вследствие на раздялата със семейството му и подронването на престижа му, поради липса на причинна връзка с нарушението. Уважава частично претенцията му за разноски.

---

² De Jong, Baljet and van den Brink v. the Netherlands

³ Van der Sluijs, Zuiderveld and Klappe v. the Netherlands

⁴ Решението е единодушно.